

ОСОБЛИВОСТІ КАЛЬКУЛЮВАННЯ ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ) В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Маренич Т. Г., д-р екон. наук, проф.
Державний біотехнологічний університет

Основним завданням управлінського обліку є визначення достовірної фактичної виробничої та повної собівартості продукції (робіт, послуг), без якого неможливе ухвалення ефективних рішень. Такий облік є внутрішньою справою кожного суб'єкта господарювання, його принципи та методика не підлягають оприлюдненню і є комерційною таємницею підприємства. Процес визначення собівартості певного об'єкта витрат називається калькулюванням. В аграрних підприємствах калькулювання собівартості одиниці продукції (робіт, послуг) здійснюється для визначення ефективності запланованих і фактично здійснених агротехнічних, технологічних, організаційних і економічних заходів, спрямованих на розвиток і вдосконалення виробництва та для обґрунтування цінової політики підприємства [1]. Неякісне калькулювання, помилки в калькуляційних розрахунках неминуче призводять до негативних явищ в діяльності підприємства, збитків або відмови від виробництва того чи іншого виду продукції, наслідком якого також будуть суттєві втрати.

У калькулюванні собівартості продукції (робіт, послуг) можна виділити три етапи: розраховується собівартість випущеної продукції в цілому; визначається фактична собівартість кожного виду продукції; розраховується собівартість одиниці продукції [2]. Собівартість одержаної продукції представляє собою фактичні витрати на її виробництво. 2-й і 3-й етапи підприємства застосовують з урахуванням цілей та особливостей організації управлінського обліку, прийнятої методики оцінки готової продукції (робіт, послуг).

При обчисленні собівартості продукції (робіт, послуг) важливе значення має визначення складу витрат, що включаються до неї. Основним нормативним документом, що визначає порядок формування собівартості продукції, є НП(С)БО 16 «Витрати». Зокрема, пунктами 11-16 НП(С)БО 16 визначено склад собівартості продукції, робіт і послуг, загальновиробничих витрат. Проте цей стандарт окреслює лише загальні принципи формування собівартості, тоді як необхідним є розкриття безпосередньої методики калькулювання собівартості продукції, яка дозволяла б точно визначати величину прямих витрат. Затверджені Методрекомендації

№132 [1] мають рекомендаційний характер і можуть аграрними підприємствами не використовуватися. Запропонована в Методрекомендаціях методика калькулювання собівартості продукції ґрунтується на визначенні значної частки витрат, які включаються у собівартість на підставі умовних методів розподілу, що не завжди є раціональними та пов'язані з технологією і організацією сільськогосподарського виробництва. Оскільки фактична собівартість продукції в аграрних підприємствах розраховується в цілому за рік та враховуючи те, що отримана продукція від певних видів сільськогосподарської діяльності бере участь у виробництві іншої продукції, великий вплив на розрахунок собівартості виробленої продукції має черговість закриття рахунків з обліку галузей і виробництв у кінці року. Тому «вибір конкретних методів калькулювання входить до компетенції підприємства і залежить від потреб отримання необхідної інформації для прийняття оперативних, тактичних і стратегічних рішень» [3, с. 674]. Підприємства, які ведуть облік за міжнародними стандартами, звертаються до МСБО 2 «Запаси». У цілому слід зазначити, що ні національні, ні міжнародні стандарти бухгалтерського обліку не розкривають чітких правил калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг).

Отже, національні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку визначають тільки загальні засади обрахунку собівартості (витрат), не містять зрозумілої методики калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг), фактично віддаючи перевагу справедливій вартості. Вказані галузеві методичні рекомендації можуть використовуватися при розрахунку як планової, так і фактичної собівартості, але конкретні правила визначення фактичної собівартості кожне підприємство визначає самостійно і відображає їх в наказі про облікову політику підприємства.

Інформаційні джерела:

1. Методичні рекомендації з планування, обліку та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: затв. наказом Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001 р. № 132. станом на 31.10.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text> (дата звернення: 15.10.2021).

2. Зміст та правила калькулювання продукції, робіт та послуг. URL: <http://parusconsultant.com/?doc=08C7H14DA8> (дата звернення: 15.10.2021).

3. Маренич Т. Г. Бухгалтерський облік в агроформуваннях: Підручник. / За ред. В.Я. Амбросова. 2-е вид., допов. і перероб. Київ: ВД: «Професіонал», 2005. 896 с.